

सामाजिक सुरक्षा कोष

प्रशासन सेवा, लेखा समूह, नवौं तह, उप निर्देशक पदको खुल्ला प्रतियोगिता लिखित तथा अन्तरवार्ता परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination) पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	शासकीय प्रबन्ध र विकास (Governance and Development)	१००	४०	विषयगत	विश्लेषणात्मक एवं समस्या समाधानमूलक लामो उत्तर	५ प्रश्न X २० अङ्क	३ घण्टा
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी सार्वजनिक वित्त, लेखा र लेखापरीक्षण	१००	४०	विषयगत	विश्लेषणात्मक एवं समस्या समाधानमूलक लामो उत्तर	५ प्रश्न X २० अङ्क	३ घण्टा

२. द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता र प्रस्तुतीकरण

पूर्णाङ्क :- ५०

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	-
प्रस्तुतीकरण	२०	समसामयिक विषयमा समूहमा व्यक्तिगत प्रस्तुति (१ जनालाई १० मिनेट)	१ घण्टा

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यमभाषा नेपाली वा अंग्रेजी हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाईबाट प्रश्नहरू सोधिनेछ ।
- दुवै पत्रका प्रत्येकप्रश्नको लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् र परीक्षार्थीले एउटै उत्तर पुस्तिकामा एकभन्दा बढी प्रश्नको उत्तर दिनपाउने छैनन् ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतकापत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति :- २०७६।०२।१६

लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : शासकीय प्रबन्ध र विकास (Governance and Development) (१०० अंक)

सि.नं.	पाठ्यक्रम विषय	अङ्क
१.	<p>सार्वजनिक व्यवस्थापन र प्रबन्ध</p> <ul style="list-style-type: none"> ● संघीयता र वित्तीय संघीयता ● संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र ● कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनमा तीनै तहका सरकारको कार्यहरु ● सार्वजनिक व्यवस्थापनको परिचय र कार्यक्षेत्र ● कर्मचारी व्यवस्थापनका विविध पक्षहरु: निजामती सेवाको वर्गीकरण, भर्ना, छनौट, नियुक्ति, पदस्थापन, बढुवा, तलब सुविधा, उत्प्रेरणा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्यांकन र अवकाश ● संगठन: अवधारणा, प्रकृति, प्रकार र संगठनात्मक विकास ● सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, पदसोपान, निर्णय प्रक्रिया, नेतृत्व, समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन र निक्षेपण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन ● नेपालको सार्वजनिक प्रशासनको विकासक्रम, आधारभुत संरचना, विशेषता, सुधारका प्रयास एवं चुनौतीहरु ● व्यवसायिकता, अनुशासन र आचार-संहिता ● नागरिकबाट सार्वजनिक कार्यहरुको मूल्यांकन : सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण र तेश्रो पक्ष मूल्यांकन ● सार्वजनिक व्यवस्थापनका नवीन प्रवृत्तिहरु ● सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा कम्प्युटर, इन्टरनेट, सामाजिक सञ्जाल, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग, विद्युतीय शासन तथा अवसर र चुनौतीहरु ● सरकारको स्वरूप, राज्यको पुनःसंरचना, व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध, ● सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, र मूल्यांकनसम्बन्धी व्यवस्था ● शासकीय प्रबन्धको आयाम, विशेषता र सुचकहरु ● नयाँ शासकीय प्रबन्ध, सह प्रबन्ध (Co-governance) ● विश्व शासकीय प्रबन्ध (Global governance) ● नवप्रवर्तनीय राज्य (Innovative State) ● कर्पोरेट प्रबन्ध प्रणाली (Corporate governance system) ● सुरक्षा चुनौती र नेपालमा सुरक्षा व्यवस्थापन 	३०
२.	<p>सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● संगठनात्मक स्वरूप (Organisational Structure) ● कार्यविधि (Procedure) ● मानवीय साधन विकास (Human Resource Development) ● कर्मचारी प्रशासन : नियुक्ति, बढुवा, तलब सुविधा, सुपरिवेक्षण, वृत्ति विकास,अवकाश ● लोक सेवा आयोगको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र कर्मचारी प्रशासनमा यसको भूमिका ● व्यवस्थापनको अवधारणा एवं सिद्धान्तहरु (Concepts and Principles 	२०

	<p>of Management)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● व्यवस्थापनका कार्यहरु : योजना, निर्णय प्रक्रिया, सङ्गठन, विभागीकरण: अर्थ र तरीकाहरु, जिम्मेवारी र जवाफदेहीताको अवधारणा, निर्देशन, उत्प्रेरणा - अवधारणा र सिद्धान्तहरु, नेतृत्व, नियन्त्रण (बजेट तथा गैर बजेट तरीकाहरु समेत) तथा समन्वय - सिद्धान्तहरु, विधिहरु तथा समन्वयका अवरोधहरु ● सार्वजनिक संस्थानको अवधारणा र प्रकारहरु - विभागीय उद्यम, सार्वजनिक निगम, सरकारी कम्पनी ● सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, र मूल्यांकन 	
३.	<p>विकास प्रशासन र विकासका आयामहरु</p> <ul style="list-style-type: none"> ● विकास प्रशासनका सिद्धान्त एवं चुनौतीहरु । ● योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवं मूल्यांकन प्रक्रिया ● परियोजना चक्र ● विकासमा महिला सहभागिता ● दिगो विकास र पर्यायवरण ● गरीबी निवारण ● आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण ● सरकारको कार्यक्षेत्र ● दिगो विकास लक्ष्य (Sustainable Development Goals) ● सूचनाको हक र सार्वजनिक निकायको दायित्व ● द्वन्द्व पछिका पुनरनिर्माण र विकास (Post-Conflict Reconstruction and Development) ● जनसंख्या र बसाँईसराई ● प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व ● सामाजिक न्याय एवं सुरक्षा (Social Justice and Security) ● श्रमिक संगठन र सामुहिक सौदाबाजी ● सार्वजनिक निजि साभेदारी ● आर्थिक कूटनीति ● बौद्धिक सम्पति अधिकार ● नागरिक समाज, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था 	३०
४.	<p>नेपाली समाजको बनोट र समावेशी विकास</p> <ul style="list-style-type: none"> ● बहुल समाजका विशेषताहरु 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय एकता र अखण्डता ● नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरुको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन ● आदिवासी, जनजाती, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरुको विद्यमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरु, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरु ● लैंगिक सवाल (Gender Issues) ● आरक्षण र सकारात्मक विभेद तथा समावेशी विकास ● मानव अधिकार 	
५.	<p>सामाजिक सुरक्षा प्रणाली र विभिन्न मुलुकहरुमा यस्को व्यवस्था:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सामाजिक सुरक्षा, सामाजिक संरक्षण र सामाजिक सुरक्षा जालो (Social safety net) सम्बन्धी अवधारणा, महत्व र प्रणाली ● नेपालमा सामाजिक सुरक्षाको अवधारणा, विकास तथा सुदृढ गर्न भएका प्रयासहरु ● संयुक्त अधिराज्य, संयुक्त राज्य अमेरिका, यूरोपियन मुलुकहरु, सार्क तथा जापानमा सामाजिक सुरक्षा प्रणाली र हालको अवस्था तथा भावी कार्यदिशा 	२०

***

द्वितीय पत्र: सेवा सम्बन्धी
सार्वजनिक वित्त, लेखा प्रणाली र लेखापरीक्षण (१०० अंक)

सि नं.	पाठ्यक्रमको विषय	अंक
१.	<p>सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आर्थिक नीति, वित्तीय नीति र मौद्रिक नीति ● वजेट चक्र: बजेट निर्माण, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन ● संघ प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक कार्यप्रणाली ● राजस्वको अवधारणा र सिद्धान्त ● सार्वजनिक आय, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋणको अवधारणा ● नेपालमा कर प्रणाली: वर्तमान स्वरूप र कार्यान्वयनको अवस्था (मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तशुल्क, भंसार महसूल, स्थानीय कर तथा अन्य करहरु) ● अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँड 	२०
२.	<p>सरकारी लेखाङ्कन, लेखा प्रणाली र प्रतिवेदन :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● दोहोरो लेखा प्रणाली, नगद र प्रोदभावीमा आधारित लेखा प्रणाली ● खाता सूची (Charts of Accounts), एकल खाता कोष (TSA) तथा राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (RMIS) सम्बन्धी जानकारी ● वित्तीय र व्यवस्थापन लेखा प्रणाली ● दोहोरो लेखा प्रणालीका सिद्धान्तहरु ● अन्तिम लेखा : वित्तीय विवरण, पूँजी तथा राजस्व (Revenue) खर्चमा भिन्नता, व्यापारिक खाता, नाफा नोक्सान खाता, वासलात ● विनिमय पत्र र प्रतिज्ञा पत्र (Bill of Exchange and Promissory Notes) ● एमाल्गामेशन र मर्जर (Amalgamation and Merger) लेखा ● सार्वजनिक सम्पती, निर्माण, जिन्सी तथा धरौटी लेखा 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● सार्वजनिक क्षेत्रको लेखामान ● आयोजना लेखा प्रणाली तथा सोधभर्ना प्रणाली ● नेपाल सरकारको लेखा निर्देशिका २०७३ (अद्यावधिक) 	
३	<p>लेखापरीक्षण प्रणाली :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● लेखापरीक्षणको परिचय, उद्देश्य, प्रकार र आधारभूत सिद्धान्त ● सरकारी तथा संगठित क्षेत्र लेखापरीक्षण-मान ● बेरुजु र बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी व्यवस्था ● संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखापरीक्षण तथा सार्वजनिक संस्थानको लेखापरीक्षण ● आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा आन्तरिक लेखा परीक्षण ● महालेखा परीक्षक र अन्तिम लेखापरीक्षण सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था ● महालेखा परीक्षक कार्यालयको लेखापरीक्षण क्षेत्र : वित्तीय, कार्यसम्पादन, नियमितता, वातावरणीय, सुचना प्रविधि, सार्वजनिक ऋण, प्रकोप व्यवस्थापन, वैदेशिक सहायता, सबै प्रकारका लेखापरीक्षणका आधारभूत सिद्धान्तहरू, महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन र विश्लेषण, भ्रष्टाचारको विरुद्ध लडन मलेप कार्यालयको भूमिका, ● लेखापरीक्षण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरू (ICAN, INTOSAI, ASOSAI) ● नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन प्रणाली (Nepal Financial Reporting System) ● अन्तरराष्ट्रिय वित्तीय प्रतिवेदन प्रणाली (International Financial Reporting System) 	२०
४	<p>वित्तीय योजना र विश्लेषणको लागि लेखा प्रणाली :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कम्पनी स्थापना, शेयर र ऋणपत्रसम्बन्धी जानकारी ● शेयरको लेखाँकन व्यवस्था ● ऋणपत्रको लेखा व्यवस्था ● पूँजी संरचना (Capital Structure) को लेखाँकन ● वित्तीय विवरणको विश्लेषण : अनुपात (Ratio) विश्लेषणका साधनहरू 	

	<ul style="list-style-type: none"> ● कोष तथा नगद (Fund and Cash) प्रवाहको अर्थ महत्व र तयार गर्ने विधि ● हासकट्टी : कारण, आवश्यकता, आधार र तरिकाहरु ● मुल्यस्तर (Price Level) परिवर्तनको लागि लेखा विधि ● कार्यशील पूँजी : अर्थ आवश्यकता, तत्वहरु र निर्धारण गर्ने तरिकाहरु ● पूँजीगत बजेट तथा लगानी (Capital Budgeting and Investment) 	
५	<p>वित्तीय व्यवस्थापन र वित्तीय जवाफदेहिता :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वित्तीय व्यवस्थापनका नीतिहरु, ● नेपालको बजेट प्रणाली, लेखा प्रणाली, ● संसदीय समितिहरुको भूमिका, ● वित्तीय कार्यकुशलता मापन गर्ने साधनहरु, ● संघ प्रदेश र स्थानीय तहको वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली , ● वित्तीय जवाफदेहिता आश्वस्त तुल्याउने संवैधानिक, कानूनी, संस्थागत र नीतिगत प्रावधानहरु, ● लेखा उत्तरदायी अधिकृत र जिम्मेवार व्यक्तिको भूमिका, पेशागत आचरण तथा ● नियामक निकायहरुको लेखापरिक्षण विश्वसनीय बनाउने कार्यमा सहयोग र सम्बन्ध <p>वित्तीय प्रतिवेदन प्रभावकारिता बनाउन नियामक निकायहरुको भूमिका: महालेखा परीक्षकको कार्यालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेनटस् संस्था, नेपाल राष्ट्र बैंक, विमा समिति, धितोपत्र बोर्ड नेपाल, कम्पनी रजिष्टारको कार्यालय, नेपाल धितोपत्र विनिमय बोर्ड</p>	२०
७	<p>सम्बद्ध कानूनी व्यवस्था :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ ● अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ● कर्मचारी सञ्चयकोष ऐन, २०१९ ● नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ ● आयकर ऐन २०५८ तथा आयकर नियमावली २०५९ 	२०

	<ul style="list-style-type: none"> ● मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ तथा मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ ● सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ ● आर्थिक कार्यविधि ऐन २०५५ तथा आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ ● बैंक तथा वित्तीय संस्था ऐन, २०६३ ● सम्पति शुद्धिकरण (मनी लाण्डरिंग) निवारण ऐन २०६४ ● कम्पनी ऐन, २०६३ ● नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८ ● बोनस ऐन, २०३० ● श्रम ऐन, २०४८ ● करार ऐन, २०५६ ● नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् संस्था ऐन, २०५३ तथा नियमहरु ● धितोपत्र सम्बन्धी ऐन, २०६३ ● लेखा परीक्षण ऐन, २०४८ ● सामाजिक सुरक्षा ऐन २०७५ ● योगदानमा आधारीत सामाजिक सुरक्षा ऐन २०७४ ● योगदानमा आधारीत सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५ ● सामाजिक सुरक्षा योजना संचालन कार्यविधि, २०७५ ● रोजगारदाता र श्रमिकको सूचीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ ● कोषको रकम (वाणिज्य बैंकहरुमा) लगानी गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ ● सामाजिक सुरक्षा कोष (कर्मचारी प्रशासन) विनियमावली, २०७५ ● सामाजिक सुरक्षा कोष (आर्थिक प्रशासन) विनियमावली 	
--	---	--

<p>5</p>	<p>Financial Management:</p> <p>Portfolio Analysis and Management - Quantitative concepts, portfolio analysis, performance measurement, efficient market hypothesis, portfolio management process, use of derivative securities, ethical and legal consideration and professional standards, Risk return theory, valuation of share and bonds</p> <p>Money, Capital Markets and Investment Analysis - Flow of funds in the short term and long term financial markets, Sources and uses of funds, Interest Rate Theory, disclosure methods, Securitization, Investment banking and trading methods, broker-dealer regulation, and insider trading; Analysis and understanding of security markets; The economies, industries and companies, and analysis and valuation of corporate securities.</p> <p>Contemporary issues in Finance and Economics : Current legal, social and ethical issues in the financial and economic environment of business; Trends in international business and investments; Fiscal and monetary policy, contemporary economic issues in Nepal.</p> <p>Public Finance and Banking System in Nepal: Role of Ministry of Finance and Nepal Rastra Bank, Planning and Budgeting System of Nepal, Budgeting and Public Financial management process, Nepalese Banking System, Role of major financial systems and institutions (Employee Provident Fund and Citizen Investment Fund, Micro-credit institutions) in the economy.</p>	<p>20</p>
----------	---	-----------

***